

Sygn. akt II UK 14/15

POSTANOWIENIE

Dnia 14 lipca 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Małgorzata Wrębiakowska-Marzec

w sprawie z wniosku Z. K.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Gdańsku
o prawo do emerytury pomostowej,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 14 lipca 2015 r.,
skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku
z dnia 27 sierpnia 2014 r., sygn. akt III AUa 2477/13,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 27 sierpnia 2014 r. Sąd Apelacyjny w Gdańsku oddalił apelację Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Gdańsku od wyroku z dnia 27 sierpnia 2013 r. Sądu Okręgowego w Gdańsku zmieniającego decyzję organu rentowego z dnia 4 czerwca 2013 r. i przyznającego Z.K. prawo do emerytury pomostowej.

W skardze kasacyjnej organ rentowy zarzucił: I. naruszenie przepisów postępowania, mające istotny wpływ na wynik sprawy, a mianowicie: 1) art. 385 i art. 316 § 1 w związku z art. 233 § 1 i art. 245, art. 231, art. 228 § 1 i art. 234 k.p.c. w związku z art. 28 ust. 1 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych i art. 116 ust. 5 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz § 22 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 11 października 2011 r. w sprawie postępowania w

sprawach o świadczenia emerytalno-rentowe i zasad wypłaty tych świadczeń, przez bezpodstawne przyjęcie, że zaświadczeniem o okresie pracy w warunkach szczególnych, o którym mowa w art. 51 ustawy o emeryturach pomostowych, dla osoby wykonującej pracę w żegludze międzynarodowej jest także: a) zaświadczenie wystawione przez pośrednika – M. Spółkę z o.o., chociaż nie można uznać jej za podmiot uprawniony do wystawiania takich zaświadczeń oraz b) zaświadczenie wydane przez jednostkę kierującą - bez ustalenia znaczenia terminu „jednostka kierująca” - którą dla wnioskodawcy (zdaniem Sądu drugiej instancji) była M. Spółka z o.o., a także że wyżej oznaczone zaświadczenie stanowiło dla organu rentowego dowód na opłacenie przez ubezpieczonego składek na ubezpieczenia społeczne, chociaż do takich ustaleń organ ten doszedł na podstawie zapisów odnotowanych we własnej ewidencji; 2) art. 387 § 1 w związku z art. 328 § 2 k.p.c., przez odczytanie stanowiska prezentowanego przez organ rentowy jako wewnętrznie niespójnego oraz ograniczającego się do kwestionowania legitymacji podmiotu, który wydał wnioskodawcy zaświadczenia o pracy w warunkach szczególnych na sporne okresy wyłącznie po to, by móc zwolnić się z merytorycznej dyskusji z argumentami apelacji; 3) art. 379 pkt 5 k.p.c. motywowane okolicznościami powołanymi na uzasadnienie zarzutu postawionego w pkt 2, „gdyż tylko w taki sposób możliwe jest zrozumienie postawy Sądu II-giej instancji ukierunkowanej na przypisanie Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych sprzeczności w dokonanych ustaleniach faktycznych, braku umiejętności logicznego przedstawiania swego stanowiska oraz powierzchowności prezentowanych ocen. A to tylko po to, by uwolnić się od konieczności udzielenia merytorycznej odpowiedzi na pytania sformułowane w treści naszej apelacji”; II. naruszenie prawa materialnego, a mianowicie art. 49 ustawy o emeryturach pomostowych w związku z art. 4 pkt 2 tej ustawy i art. 116 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, przez przyjęcie, że wnioskodawca nabył prawo do emerytury pomostowej mimo udokumentowania, że jako pracownik w rozumieniu art. 22 § 1 k.p. przepracował w warunkach szczególnych jedynie 14 lat i 3 dni.

Wskazując na powyższe zarzuty organ rentowy wniósł „o uchylenie zaskarżanego wyroku i oddalenie apelacji wnioskodawcy”, ewentualnie o uchylenie

zaskarżanego wyroku oraz poprzedzających go wyroku Sądu pierwszej instancji i przekazanie sprawy do ponownego temu Sądowi.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania został uzasadniony „powodami wskazanymi w art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c.”, gdyż po pierwsze - w odniesieniu do przesłanki występowania istotnego zagadnienia prawnego istnieje problem faktyczny oraz prawny, „czy w sprawach o emeryturę na warunkach szczególnych, w tym o emeryturę pomostową, obowiązuje jeden, czy też dwa systemy udowadniania przez ubezpieczonego swoich uprawnień do takich świadczeń”, przy czym Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 26 listopada 2013 r., II UK 341/13 stwierdził, że istnieje tylko jeden taki system; po drugie - w odniesieniu do potrzeby wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, „istnieje pilna potrzeba wykładni art. 245 k.p.c. w zakresie ustalenia mocy dowodowej wyżej oznaczonych ‘zaświadczeń’ M.; ewentualnie na temat metody w jaki ubezpieczony powinien dowodzić swoich uprawnień do emerytury na warunkach szczególnych w powołaniu na okresy wykonywania pracy dla pracodawców zagranicznych na podstawie umów o pracę zawieranych bezpośrednio z tymi pracodawcami”; po trzecie - w zakresie nieważności postępowania „powodem zgłoszenia tego wniosku jest to, że Sąd Apelacyjny uznał się za uprawnionego do wykreowania - dla potrzeb przyjętego przez siebie rozstrzygnięcia - stanowiska Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, do którego się odniósł w treści zaskarżonego wyroku, w całkowitym oderwaniu do jego faktycznej treści”; po czwarte - co do oczywistej zasadności skargi, to „z wyżej wskazanych względów Sąd Apelacyjny nie miał podstaw do przyjęcia, że na dzień wydania zaskarżonego wyroku wnioskodawca udowodnił, że legitymuje się okresem pracy w warunkach szczególnych uprawniającym do emerytury w wieku obniżonym”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Przepis art. 398⁴ § 2 k.p.c. wymaga, aby wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania stanowił odrębny element pisma niezależny od przytoczenia podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia (art. 398⁴ § 1 pkt 2 k.p.c.).

Uzasadnienie wniosku natomiast powinno nawiązywać do przesłanek przyjęcia skargi do rozpoznania określonych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. Zgodnie z tym przepisem Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli: 1) w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, 2) istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, 3) zachodzi nieważność postępowania lub 4) skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Spełnienie wymagania z art. 398⁴ § 2 k.p.c. powinno zatem przybrać formę wyodrębnionego wyводу prawnego, w którym skarżący wskaże, jakie występujące w sprawie okoliczności pozwalają na uwzględnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i jednocześnie uzasadni, dlaczego odpowiadają one ustawowemu katalogowi przesłanek.

Skarżący odwołuje się do wszystkich przesłanek wymienionych w art. 398⁹ § 1 k.p.c., przy czym w pierwszej kolejności rozważenia wymaga przesłanka nieważności postępowania, gdyż podlega ona uwzględnieniu przez Sąd Najwyższy z urzędu (art. 398¹³ § 1 *in fine* k.p.c.). W tym zakresie skarżący wskazuje - w ramach podniesionych zarzutów kasacyjnych - na nieważność postępowania określoną w art. 379 pkt 5 k.p.c., a więc polegającą na pozbawieniu strony możliwości obrony jej praw. W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że przesłanka ta zachodzi wówczas, gdy na skutek naruszenia przez sąd lub przeciwnika procesowego przepisów postępowania, strona nie brała udziału w postępowaniu sądowym lub w istotnej jego części albo też w sytuacji pozbawienia jej możliwości podejmowania lub też niepodjęmowania czynności procesowych, zmierzających do ochrony jej sfery prawnej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 kwietnia 2015 r., V CSK 573/14, LEX nr 1678097 i powołane w nim wcześniejsze orzeczenia). Na takie okoliczności skarżący nie wskazuje, a odniesienie się w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku do błędnie „odczytanego stanowiska” strony nie stanowi o pozbawieniu jej możliwości obrony swych praw, a w konsekwencji nie powoduje nieważności postępowania.

W odniesieniu do pozostałych przesłanek uzasadniających przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania należy przypomnieć, że zagadnieniem prawnym jest zagadnienie, które wiąże się z określonym przepisem prawa materialnego lub procesowego lub uregulowaniem prawnym, których wyjaśnienie ma nie tylko

znaczenie dla rozstrzygnięcia przedmiotowej sprawy, ale także dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw. Wskazanie zagadnienia prawnego uzasadniającego wnioski o rozpoznanie skargi kasacyjnej powinno zatem nastąpić przez określenie przepisów prawa, w związku z którymi zostało sformułowane i wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Dopiero bowiem wówczas Sąd Najwyższy ma podstawę do oceny, czy przedstawione zagadnienie jest rzeczywiście zagadnieniem „prawnym” oraz czy jest to zagadnienie „istotne” (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002 nr 1, poz. 11; z dnia 13 sierpnia 2002 r., I PKN 649/01, OSNP 2004 nr 9, poz. 158; z dnia 14 lutego 2003 r., I PK 306/02, Wokanda 2004 nr 7-8, s. 51). Twierdzenie o występowaniu istotnego zagadnienia prawnego jest uzasadnione tylko wtedy, kiedy po pierwsze - przedstawiony problem prawny nie został jeszcze rozstrzygnięty przez Sąd Najwyższy lub kiedy istnieją rozbieżne poglądy w tym zakresie, wynikające z odmiennej wykładni przepisów konstruujących to zagadnienie (por. postanowienie z dnia 12 marca 2010 r., II UK 400/09, LEX nr 577468) oraz po drugie - jego wyjaśnienie ma znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy w ustalonym stanie faktycznym (por. postanowienie z dnia 27 stycznia 2009 r., II PK 248/09, LEX nr 736732). Z kolei odwołanie się do przesłanki potrzeby wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów wymaga wykazania, że określony przepis prawa, mimo że budzi poważne wątpliwości (ze wskazaniem, na czym te poważne wątpliwości polegają), nie doczekał się wykładni, bądź że jego niejednolita wykładnia wywołuje rozbieżności w orzecznictwie sądów, które należy przytoczyć (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002 nr 12, poz. 151 i z dnia 15 października 2002 r., II CZ 102/02, niepublikowane). Nie istnieje potrzeba wykładni przepisów prawa, jeżeli Sąd Najwyższy wyraził swój pogląd we wcześniejszym orzecznictwie, a nie zachodzą okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu. Ponadto rozstrzygnięcie wątpliwości interpretacyjnych nie może się sprowadzać do odpowiedzi na zarzuty skarżącego skierowane pod adresem zaskarżonego orzeczenia ani też do odpowiedzi na wątpliwości skarżącego, które można wyjaśnić za pomocą obowiązujących reguł wykładni bądź w drodze prostego zastosowania przepisów

(por. np. postanowienie Sądu Najwyższego dnia 16 stycznia 2003 r., I PK 230/02, OSNP-wkładka 2003 nr 13, poz. 5). Wreszcie z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. wynika konieczność nie tylko powołania się na okoliczność, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, ale również wykazania, że przesłanka ta rzeczywiście zachodzi. Oznacza to, że skarżący musi wskazać, w czym - w jego ocenie - wyraża się „oczywistość” zasadności skargi oraz podać argumenty wykazujące, że rzeczywiście skarga jest uzasadniona w sposób oczywisty. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi bowiem wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, czyli że jej zarzuty są zasadne „na pierwszy rzut oka” (*prima facie*) i w sposób oczywisty prowadzą do uznania zaskarżonego wyroku za błędny i jego wzruszenia (por. między innymi postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, niepublikowane i orzeczenia tam powołane). Jest tak dlatego, że o ile dla uwzględnienia skargi kasacyjnej wystarczy, iż jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla jej przyjęcia do rozpoznania koniecznej jest wykazanie kwalifikowanej podstawy naruszenia prawa materialnego lub procesowego widocznej przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez wdawania się w pogłębioną analizę prawną. Z tego względu przyjmuje się, że nie spełnia tego wymagania odwołanie się do podstaw kasacyjnych i opatrzenie zawartego tam zarzutu dodatkowo mianem rażącego, ewidentnego, kwalifikowanego lub oczywistego, jeżeli nie zostanie wykazane, w czym przejawia się oczywistość wydania wadliwego orzeczenia.

Skarżący nie odnosi się do tak rozumianych przesłanek. Po pierwsze, nie wskazuje nawet przepisu, na którego tle miałyby powstawać formułowane przez niego pytanie odnoszące się do ilości „systemów udowadniania przez ubezpieczonego swoich uprawnień” do świadczeń emerytalnych z tytułu pracy w warunkach szczególnych. Zresztą kwestia ta nie stanowi istotnego zagadnienia prawnego i jest oczywista nawet dla samego skarżącego, który w tym zakresie powołuje się nadto na judykaturę Sądu Najwyższego. Po drugie, skarżący nie wskazuje, czy art. 245 k.p.c. wymaga wykładni z tego względu, że przepis ten nie został dotychczas zinterpretowany przez Sąd Najwyższy, czy też jego wykładnia powoduje rozbieżności i jakie. Ponadto Sąd Najwyższy dokonał wykładni tego

przepisu w zakresie mającym znaczenie dla wyniku sprawy, w której wniesiona została niniejsza skarga kasacyjna, stwierdzając w wyroku z dnia 10 października 2013 r., II UK 106/13 (LEX nr 1391452), że wydane przez M. zaświadczenie o okresach pracy, niebędące dokumentem urzędowym w rozumieniu art. 244 § 1 i 2 k.p.c., może podlegać weryfikacji zarówno w toku postępowania administracyjnego przed organem rentowym, jak i w toku postępowania sądowego przed sądami ubezpieczeń społecznych. Takie zaświadczenie jest zatem traktowane w postępowaniu sądowym - podobnie jak świadectwo pracy lub świadectwo wykonywania pracy w szczególnych warunkach - jak dokument prywatny w rozumieniu art. 245 k.p.c. Dokument taki podlega kontroli zarówno co do prawdziwości wskazanych w nim faktów, jak i co do prawidłowości wskazanej w nim podstawy prawnej (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 czerwca 2009 r., I UK 24/09, LEX nr 518067). Po trzecie, skarżący nie wskazuje, naruszenie których z przepisów powołanych przez niego w podstawach kasacyjnych i dlaczego miałyby wprost prowadzić do uwzględnienia skargi kasacyjnej. Odwołanie się przez skarżącego „do wyżej wskazanych względów” jest niewystarczające dla wypełnienia przez niego obowiązku wykazania okoliczności uzasadniającej przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania z uwagi na jej oczywistą zasadność, a rzeczą Sądu Najwyższego na etapie przedsądu nie jest poszukiwanie tej okoliczności w podstawach kasacyjnych i ich uzasadnieniu oraz formułowanie za skarżącego prawidłowego wniosku w tym zakresie.

Z wywodów skarżącego wynika, że w istocie zmierza on do podważenia oceny dowodów i ustaleń stanowiących podstawę zaskarżonego wyroku, a w konsekwencji do odniesienia się przez Sąd Najwyższy do zarzutów postawionych w ramach podstaw kasacyjnych. Taka okoliczność nie uzasadnia jednak zaangażowania Sądu Najwyższego w rozpoznanie skargi kasacyjnej.

Z tych względów na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.